

Räddningstjänstens f.d. övningsplats

Sölvesborgs socken, Sölvesborgs kommun

Särskild arkeologisk undersökning



Blekinge museum rapport 2006:4
Mikael Henriksson



Bakgrund

Under hösten 2005 inkom Sölvesborgs kommun med en ansökan till länsstyrelsen om tillstånd till ingrepp i fornlämning RAÄ 23, Sölvesborgs sn. Detta gjordes med anledning av planeringen för en ny väg öster om Sölvesborgsviken, vars sträckning delvis berörde Räddningstjänstens tidigare övningsplats i området. Hanteringen av detta, sannolikt kontaminerade, markstycke krävde provtagning och analysering, och då övningsplatsens mark till del sammanföll med den nämnda fornlämningens utbredning krävdes tillstånd till ingreppet enligt KML. Enligt länsstyrelsens beslut skulle en särskild undersökning kombineras med provtagningen (Dnr 431-5921-05). Blekinge museum fick i uppdrag att genomföra den arkeologiska undersökningen, vilket i sin helhet bekostades av Sölvesborgs kommun. Följande avrapportering är en del av ärendets fortsatta hantering, och avsikten är att resultaten skall utgöra delunderlag för en kommande MKB.

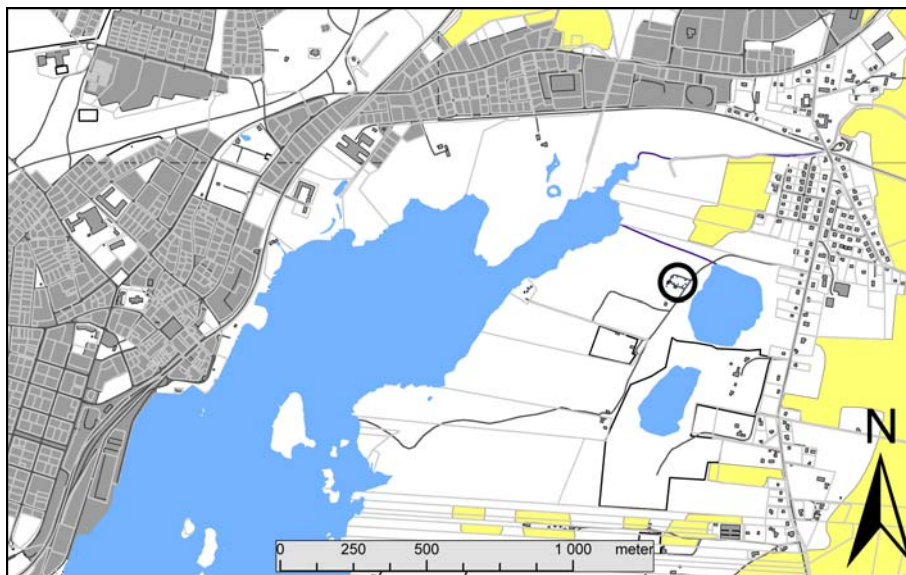


Fig.1 – Undersökningsområdet i förhållande till Sölvesborgs tätort.

Topografi och kulturhistoria

Det aktuella undersökningsområdet ligger i anslutning till en flack N-S löpande sandås, öster om Sölvesborgsviken (se fig.1). Markområdet gränsar i öster mot en mindre bilväg, och bortom denna vidtar Sölve grustag. Jordmånen i området utgörs till uteslutande del av sand, men här finns även mindre partier av morän och mer blockrik terräng.

Den vetenskapliga bilden av de blekingska strandlinjernas förskjutning under postglacial tid är minst sagt komplex (se ex. Yu, S.-Y. et al 2004). Höjdnivåerna inom undersökningsområdet varierar mellan 5 och 7 m.ö.h., och de strandnära miljöerna inom kommunen har under framför allt stenåldern nyttjats intensivt av samtidens människor (se ex Henriksson 2004). Undersökningsområdet ligger delvis inom en registrerad stenåldersboplats, vilken går under beteckningen RAÄ 23, Sölvesborgs socken. Markområdet har i historisk tid utgjort utägor för Sölve by, och under den senare delen av 1900-talet nyttjats som övningsplats för Räddningstjänsten.



Fig.2 – Schaktning för provgropar inom undersökningsområdet. Fotografi mot N.

Fältarbetets genomförande

Den särskilda arkeologiska undersökningen utfördes 2005-11-29. Genom schaktning med grävmaskin grävdes nio, 1,5 till 2,0 m djupa, schakt för tagning av markprover (se bilaga 1). Grävningsarbetet övervakades av museets arkeolog, och i den mån antikvariskt intressanta spår framkom undveks dessa i möjligaste mån. Undersökningens arbetsmoment fotodokumenterades med digitalkamera och påträffade fynd insamlades fortlöpande under arbetets gång. Kommunen bistod Blekinge museum med digital inmätning av de grävda provschakten. Dessa mätdata låg sedan till grund för den vidare

bearbetning mot fastighetskartan och RT-90 i datorprogrammet ArcView 8. Farhågor för att de vädermässiga omständigheterna skulle försvåra den arkeologiska insatsen visade sig vara ogrundade, då tjälen på platsen var i princip obefintlig.



Fig.3 – Anläggningsspår i schakt 9.

Resultat och diskussion

I samband med schaktningsarbetet visade det sig att matjordens tjocklek varierade mellan 0,25 och 0,35 m. Påverkan av plöjning ända in i modern tid kunde påvisas inom stora delar av undersökningsområdet. Även Räddningstjänstens tidigare verksamhet på platsen hade avsatt tydliga spår i undergrunden. Dessa framträdde som mer eller mindre illaluktande färgningar, och var mest påtagliga inom schakten 3, 5 och 6. Enstaka spår av förhistoriska anläggningar, i form av stolphål, härdrester etc., framkom i schakten 7,8 och 9 (se fig.3). Lösfynd tillvaratogs vid schaktningen i schakten 1, 2, 7, 8 och 9 (se fig.5 – fyndtabell). I schakt 7 påträffades enstaka keramik- och flintfragment vid ytrensning av en större anläggning.

De antikvariskt intressanta fynd och anläggningsspår som framkom i samband med undersökningen kan sägas vara av obestämbar förhistorisk karaktär. Ett flertal av de fornlämningar i området, vilka klassificerats som förhistoriska boplatser, registrerades redan tidigt under 1900-talet (se ex. Bagge & Kjellmark, 1939 s.16). Merparten av dessa har avgränsats rumsligen utifrån spridningsbilden av lösfynd, tillvaratagna vid ytinventering i plöjd åkermark. Metoden är effektiv då det gäller att påvisa mänsklig närvaro på en plats, men mindre lämplig ifall man önskar få en mer exakt bild av en fornlämnings geografiska utbredning. I hårt brukad åkermark har spår av hus och anläggningar ofta förstörts, eller åtminstone skadats svårt, av plogens framfart. I värsta fall finns spåren av en boplat kanske bara kvar som spridda fynd av keramik och flinta i matjordslagret.



Fig.4 – Fyndförande anläggningsspår i schakt 7.

Den under 2005 utförda undersökningen av fornlämning RAÄ 23 i Sölvesborgs socken visar med all tydlighet att den aktuella lämningens bestämda gräns är missvisande. Såväl fynd som anläggningar har kunnat konstateras i direkt anslutning till vägområdet, d.v.s.

utanför den registrerade fornlämningen. Sannolikt är bilden densamma för hela fornlämningsområdet öster om Sölvesborgsviken. Detta understryker vikten av ett kulturhistoriskt helhetsgrepp kring dessa miljöer inför en fortsatt planläggning för exploatering inom området.

FYNDNR.	ID	SAKORD	MATERIAL	VIKT (G)	ANTAL	STORLEK	ANMÄRKNING
1	Schakt 1	avslag	Kr.flinta	7	1		
2	Schakt 2	avslag/splitter	Kr.flinta/kvarts	177	12		
3	Schakt 7	keramikkärl	keramik	6	3		små fragment i ytskikt av anl.
4	Schakt 7	avslag/splitter	Kr.flinta/Ssk.fl	20	9		enstaka brända och svallade
5	Schakt 7	avslag/splitter	Kr.flinta	82	12		en borrh bland avslagen
6	Schakt 8	avslag/splitter	Kr.flinta	3	4		ett avslag svallat
7	Schakt 9	avslag/splitter	Kr.flinta/Ssk.fl	2	2		

Fig.5 - Fyndtabell särskild undersökning Räddningstjänstens f.d. övningsplats.

Figurförteckning

Fig.1 – Undersökningsområdet i förhållande till Sölvesborgs tätort.

Fig.2 – Schaktning för provgrovar inom undersökningsområdet. Fotografi mot N.

Fig.3 – Anläggningsspår i schakt 9. Fotografi mot OSO.

Fig.4 – Fyndförande anläggningsspår i schakt 7. Fotografi mot NO.

Fig.5 – Fyndtabell särskild undersökning.

Bilagor

Bilaga 1 – Plan över grävda provschakt samt aktuell del av fornlämning RAÄ 23, Sölvesborgs sn.

Källor

Skriftliga källor

Bagge, A. & Kjellmark, K., 1939. *Stenåldersboplatserna vid Siretorp i Blekinge*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm, 1940.

Yu, S.-Y., Berglund, B.E., Andrén, E. & Sandgren, P., 2004: Mid-Holocene Baltic Sea transgression along the coast of Blekinge, SE Sweden – ancient lagoons correlated with beach ridges. *GFF*, Vol. 126 (Pt. 3, September), pp. 257-272. Stockholm.

Otryckta källor

Henriksson, M. Siretorpsområdet. Arkeologisk översiktsstudie. Blekinge museum rapport 2004:7

Henriksson, M. Öster om Sölvesborgsviken. Blekinge museum rapport 2004:15 .

Övriga källor

Fornminnesregistret

Diverse historiska kartor

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-5921-05

Blekinge museum dnr: 140-0618-05

Undersökningstid: 2005-11-29

Personal: Mikael Henriksson

Läge: Fastighetskartan, blad 3E 2f Mjällby

Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x: 6214586 y: 1425779

Dokumentation: Mätdata och 11 digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.

Fynd: BIM 26156:1-7

Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2006 resp. ©LMV Årende nr M2005/2857 ©LMV 2006. Ur Historiska Kartor™

Bilaga 1 - Grävda provschakt i anslutning till Räddningstjänstens f.d. övningsplats.

